

Monipaikkaisuus ja liikkuvat palvelut Etelä-Savossa

Loppuraportti

Sisällysluettelo

1 TIIVISTELMÄ	3
2 HANKKEEN TARVE, TOTEUTUS JA TULOKSET	3
2.1 Monipaikkaiset vapaa-ajan asukkaat	3
2.2 Monipaikkaisuuden vaikutus sosiaali- ja terveyspalveluihin	5
2.3 Vapaa-ajan asukkaiden toiveet liikkuvan yksikön palveluista	7
2.4 Monipaikkaisuuden kehitys tulevaisuudessa	8
2.5 Maahanmuuttajien toiveet liikkuvan palveluyksikön palveluista	9
2.6 Maahanmuuttajien osaamisen kehittäminen ja kotouttamisen tukeminen	11
3 HANKKEEN VAIKUTTAVUUS	12
3.1 Yhteenveto keskeisistä tuloksista	12
3.2 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotoimet	12
3.3 Riskit hankkeen toteutuksessa	13
3.4 Tiedottaminen ja näkyvyys	13
4 HANKKEEN KUSTANNUKSET	14

1 TIIVISTELMÄ

Hankkeen tarkoituksena oli muodostaa kokonaiskuva Etelä-Savon monipaikkaisuuden tilasta ja tunnistaa keinot, joiden avulla voidaan edistää alueen monipaikkaisten henkilöiden osaamista ja hyvinvointia liikkuvan yksikön palveluilla. Hankkeen toteuttajan toimi Etelä-Savon ammattiopisto ja rahoittajana Etelä-Savon maakuntaliitto Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen -määrärahasta (AKKE 2022). Hanke toteutettiin järjestämällä teematyöpajoja yhdeksällä eri paikkakunnalla kohderyhmille (vapaa-ajan asukkaat ja maahanmuuttajat) ja toteuttamalla kysely verkossa.

Terveys- ja hyvinvointiauton toivotaan erityisesti liikkuvan maaseudun syrjäisimmillä seuduilla, joista on matkaa kuntakeskuksien palveluihin. Ensisijainen tarve on hoitajan tarjoamilla palveluilla, terveydentilasta kertovilla mittauksilla, terveysneuvonnalla, palveluohjauksella sekä mahdollisuus rokotteeseen tai verinäytteeseen. Lisäksi liikkuvan palveluyksikön tukea maahanmuuttajien psyykkisen hyvinvoinnin ja kotouttamisen edistämiseksi tarvitaan. Tarjoamalla edellä mainittuja palveluja liikkuvan yksikön toiminnalla, voidaan vähentää varsinaisten hyvinvointiasemien kuormaa, lisätä iäkkäiden monipaikkaisten turvaa ja oleskelua vapaa-ajan asunnolla sekä edistää maahanmuuttajien yhteisöllistä kotoutumista ja osallisuutta kuntakeskuksiin ja kyläyhteisöihin.

Monipaikkaisuus on tulevaisuudessa yhä kasvava ilmiö, joka luo kausivaihteluita sosiaali- ja terveystalouden kysynnässä. Liikkuvalla palveluyksiköllä voidaan nopeasti vastata palvelun tarpeen kasvuun hyvinvointiasemien tukena, kun fyysisiä rajoja toiminnalle ei ole.

2 HANKKEEN TARVE, TOTEUTUS JA TULOKSET

Hankkeessa selvitettiin monipaikkaisuuden tilaa Etelä-Savossa kohdistuen vapaa-ajan asukkaisiin ja maahanmuuttajiin. Tietoa kerättiin järjestämällä teematyöpajoja eri paikkakunnilla Etelä-Savossa (9 kpl) kohderyhmille, vapaa-ajan asukkaille suunnatulla kyselyllä verkossa sekä haastatteleamalla ja tekemällä yhteistyötä kunnissa työskentelevien henkilöiden kanssa.

2.1 Monipaikkaiset vapaa-ajan asukkaat

Etelä-Savossa on noin 49 900 mökkiä, joista Mikkelin alueella sijaitsee 56%, Savonlinna 31% ja Pieksämäellä 13%. Mökin omistajista 66% asuu vakituisesti maakunnan ulkopuolella. Mökeissä voi asustaa vuoden aikana eri sukupolvien edustajia ja tulevaisuudessa tuleekin tapahtumaan omistajan vaihdoksia, kun iso osa mökinomistajista on yli 65-vuotiaita. Kuntien vakituinen asukasluku on vähentynyt, mutta vapaa-ajan asumisen myötä saadaan korvattua asukasluvun vähenemisestä johtuvia tuloja, kun kausiasukkaita Etelä-Savon alueella on noin 300 000 vuodessa. Esimerkiksi Mäntyharjulla vapaa-ajan asuntoja on n. 5000 ja Puumalassa

4000, joka tarkoittaa asukasmäärän seitsenkertaistumista kesäkuukausina. Kuntien vakituisten asukkaiden lukumäärien väheneminen on viime vuosina hidastunut tai väkiluku on joissakin kunnissa jopa kasvanut, kun vapaa-ajan asukkaat ovat muuttaneet pysyvästi kuntaan. Korona epidemian myötä etätyön mahdollisuudet vapaa-ajan asunnolla ovat kasvaneet ja arvostus pienempiä paikkakuntia kohtaan lisääntynyt. Kunnat ovat pyrkineet tukemaan vapaa-ajan asuntojen muuttamista pysyvästi asuttaviksi.

Vapaa-ajan asuminen on tärkeää kuntien elinvoimalle, sillä se työllistää ihmisiä erilaisten palveluiden kautta ja on monissa Etelä-Savon kunnissa lisännyt yritystoimintaa tai ylläpitää laajempia palveluita ympäri vuoden. Useissa kunnissa on kirjattu kunnan strategiaan vapaa-ajan asukkaiden palveluiden tarpeen kartoittaminen ja palveluiden kehittäminen heidän hyödykseen. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalveluiden tarjontaa on pyritty parantamaan viihtyvyyden lisäämiseksi ja mm. Mäntyharjulla Taidekeskus Salmelan palvelut ovat pitkälti kehittyneet vapaa-ajan asukkaiden edesauttamana. Kausiasukkaiden osaamisen hyödyntäminen osana kunnassa tapahtuvaa toimintaa on pyritty lisäämään, sillä he ovat taloudellisen resurssin lisäksi myös sosiaalisesti tärkeä osa kuntien yhteisöllisyyttä ja osallistuvat aktiivisesti kunnissa järjestettäviin tapahtumiin. Kunnat tekevätkin aktiivisesti yhteistyötä vapaa-ajan asukkaiden kanssa järjestämällä kesäisin heille suunnattuja tapahtumia tai keskustelutilaisuuksia, joissa heidän tarpeitaan ja toiveitaan kunnan palveluista kuunnellaan.

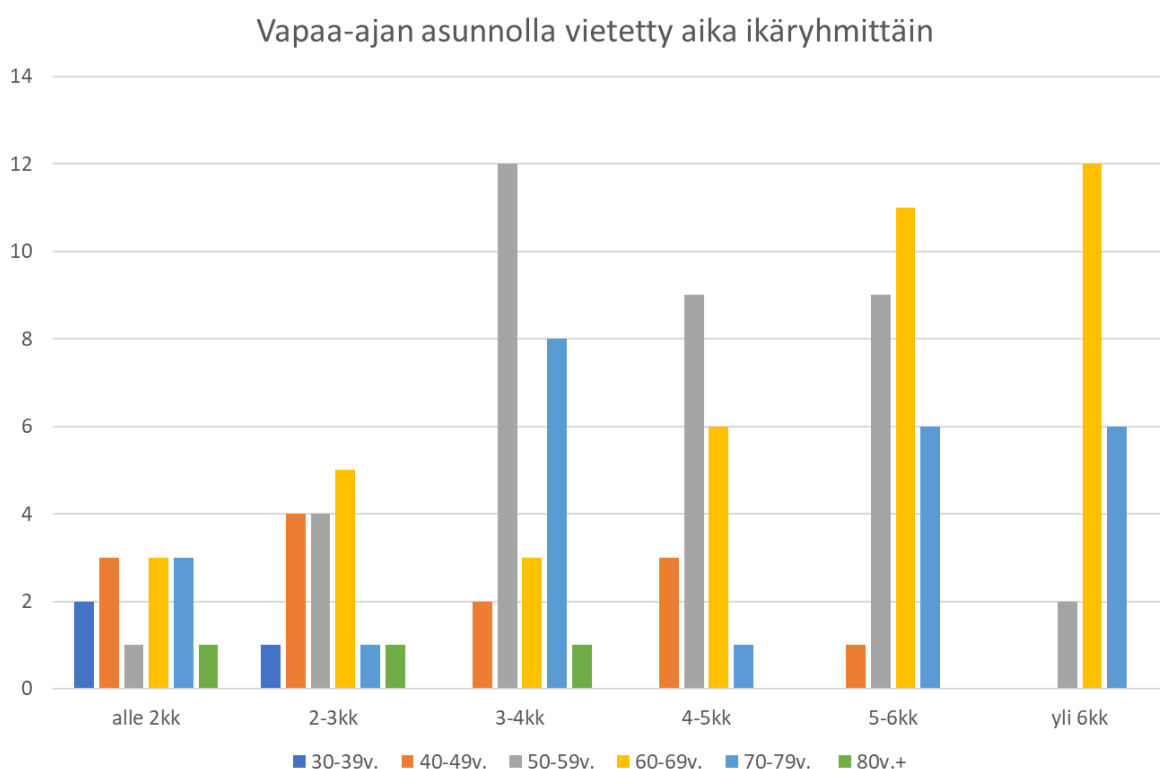
Vapaa-ajan asukkaiden teematyöpajat

Hankkeessa toteutettiin vapaa-ajan asukkaille 10 teematyöpajaa Pertunmaalla, Kangasniemellä, Hirvensalmella, Puumalassa, Mäntyharjulla, Pieksämäellä, Savonlinnassa ja Juvalla. Työpajoihin osallistui vaihtelevasti 2-30 henkilöä, joista osalle liikkuvan palveluyksikön ReissuEllun toiminnot olivat jo entuudestaan tuttuja. Teematyöpajoissa tarjottiin monipaikkaisille liikkuvan yksikön palveluita projektiasiantuntijan ja lähihoitajaopiskelijoiden toimesta ja samalla käytiin luonnollista vuorovaikutusta asiakkaiden kanssa heidän toiveistaan terveys- ja hyvinvointipalveluiden suhteen. Työpajoissa annetut palvelut liittyivät terveydentilasta kertoviin mittauksiin (kehonkoostumus, verenpaine, hemoglobiini ja verensokeri), terveysneuvontaan ja elintapaohjaukseen sekä palveluohjaukseen. Annetut palvelut todettiin kiinnostaviksi ja hyödyllisiksi ja niiden toivottiin jatkuvan tulevaisuudessakin.

Vapaa-ajan asukkaiden lisäksi teematyöpajoissa ja niiden ulkopuolella haastateltiin myös kuntien työntekijöitä ja muita kuntalaisia. Kangasniemellä toteutettiin monipaikkaisuusteemainen paneelikeskustelu, jossa oli paikan päällä keskustelemassa kunnan edustajia ja vapaa-ajan asukkaita. Tilaisuus videoitiin ja sitä katsoi etänä yhteensä 63 henkilöä. Puumalassa järjestetty teematyöpaja toteutettiin yhteistyössä kunnassa meneillään olevan *Puumala kodiksi* -hankkeen kanssa. Lisäksi liikkuvalla palveluyksiköllä osallistuttiin muihin tapahtumiin, joissa oli mukana sekä kuntalaisia että vapaa-ajan asukkaita ja aiheeseen liittyvää keskustelua voitiin myös niissä toteuttaa.

Verkkokysely vapaa-ajan asukkaille

Etelä-Savon ammattiopiston verkkosivuilla toteutettiin vapaa-ajan asukkaille kysely, joka oli auki 6 viikkoa ja siihen saatiin 121 vastausta. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli iältään 50-79-vuotiaita (88 %). Vastaajista noin puolet oli työelämässä ja puolet eläkkeellä. 50-59-vuotiaista 56,8 % vietti vapaa-ajan asunnolla aikaa vuodessa 3-5 kuukautta, kun taas 60-69-vuotiaiden ryhmässä 57,5 % ja 70-79-vuotiaista 48 % vietti aikaa kesämökillä yli 5 kuukautta vuodessa. Vapaa-ajan asunnolla vietettiin aikaa pääosin kesäkuukaudet yhtäjaksoisesti ja talvisin lyhyempiä aikoja kerrallaan. Enimmillään kesämökillä asuttiin ympäri vuoden yhteensä 10-11 kuukautta ja kotipaikkakunnalla vierailtiin silloin tällöin lyhyitä ajanjaksoja.

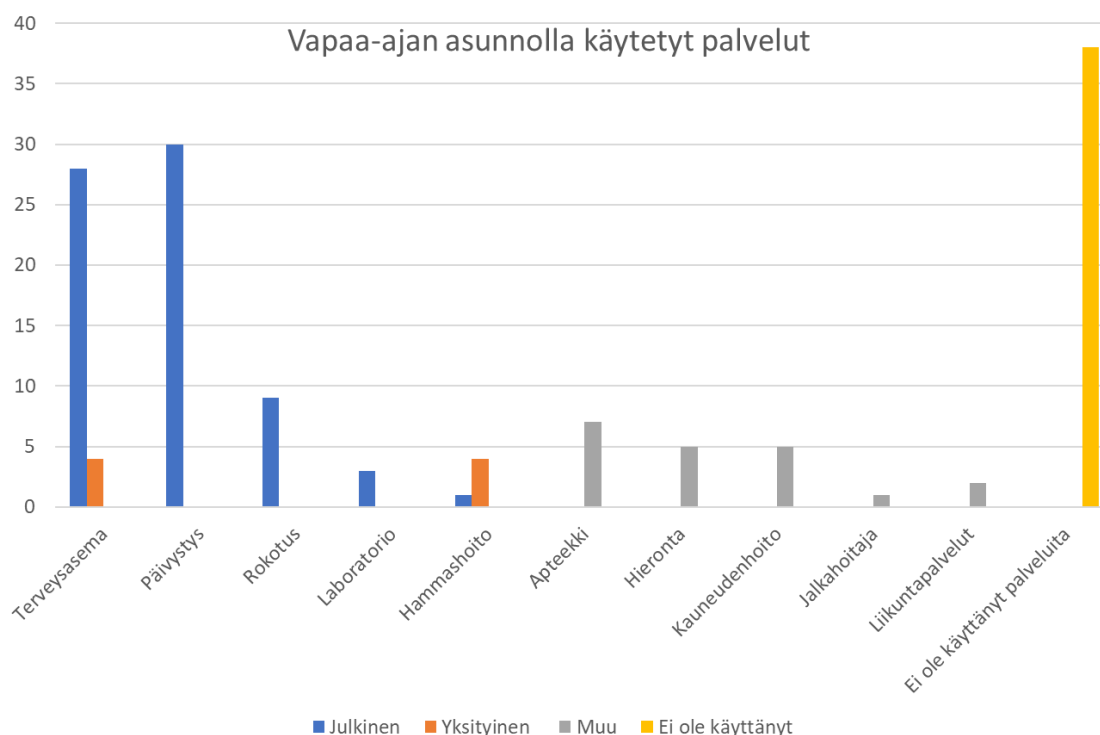
2.2 Monipaikkaisuuden vaikutus sosiaali- ja terveystalouteen

Monipaikkaisuuden vaikutukset sote-palveluissa näkyvät erityisesti perusterveydenhuollossa. Lainsäädäntö takaa kiireellisen hoidon jokaiselle asuinpaikasta huolimatta, joten ensihoidon, päivystyksen ja erikoissairaanhoidon palvelut ovat yhtä lailla saatavilla kaikille paikkakunnasta riippumatta. Peruspalveluissa käytetään lähtökohtaisesti oman kunnan palveluita, joka tuo haasteita monipaikkaisille asujille. Jokaisella on oikeus valita terveysasema oman kunnan ulkopuolelta, mutta valinta täytyy tehdä vuodeksi kerrallaan. Asiakas voi kuitenkin hakeutua hoitoon muuallekin, mikäli hänen tarvitsemansa hoito on kirjattu hoitosuunnitelmaan.

Terveysaseman vaihto toiselle paikkakunnalle on vielä harvinaista. Verkkokyselyyn vastanneista vain 10% ilmoitti olevansa terveystoimissa vapaa-ajan kunnan asiakas tai molempien. THL:n 2019 tekemässä tutkimuksessa vastaava luku oli 9%.

Vapaa-ajan asukkaat käyttävät maaseutukunnissa sekä yksityisiä että julkisia terveystoimista. Kyselytutkimuksen mukaan vapaa-ajan asunnolla ollessa käytettiin eniten julkisen terveydenhuollon palveluita ja hyvinvointiasemia sekä jonkin verran yksityisen lääkärikeskuksen palveluita. Yksityisten palveluiden käyttäjät koostuvat varakkaammista henkilöistä, joilla on palvelut korvaava vakuutus. Rokotukset, apteekkipalvelut sekä hammashoito (julkinen palvelu tai yksityinen hammaslääkäriasema) kuuluivat myös vapaa-ajan asunnolla käytettyihin palveluihin. Lisäksi oltiin kiinnostuneita käyttämään muita hyvinvointiin liittyviä palveluita, kuten hierontaa, jalkahoitoa, kauneudenhoitopalveluita ja liikuntapalveluita.

Vastanneista 63% koki sosiaali- ja terveystoimien saatavuuden vapaa-ajan asunnon kunnassa hyväksi, 23% mielestä palvelut olivat huonosti saatavilla tai niitä ei ollut ollenkaan ja 9% ei ollut saanut palvelua, kun olisi sitä tarvinnut. 32% vastaajista ei ollut käyttänyt soite-toimista kesämökillä vapaa-ajan asunnon kunnassa ollenkaan. Palveluiden käyttöä rajoittavat erityisesti tiedon puute palveluista ja niiden käyttöoikeudesta, huonot aukioloajat, pitkät jonot ja huonot kulkuyhteydet. Mökkipaikkakunnan soite-toimista sekä kiireettömään hoitoon liittyvät valinnanvapaus- ja hoitomahdollisuudet eivät myöskään ole vapaa-ajan asukkaille kovin tuttuja.

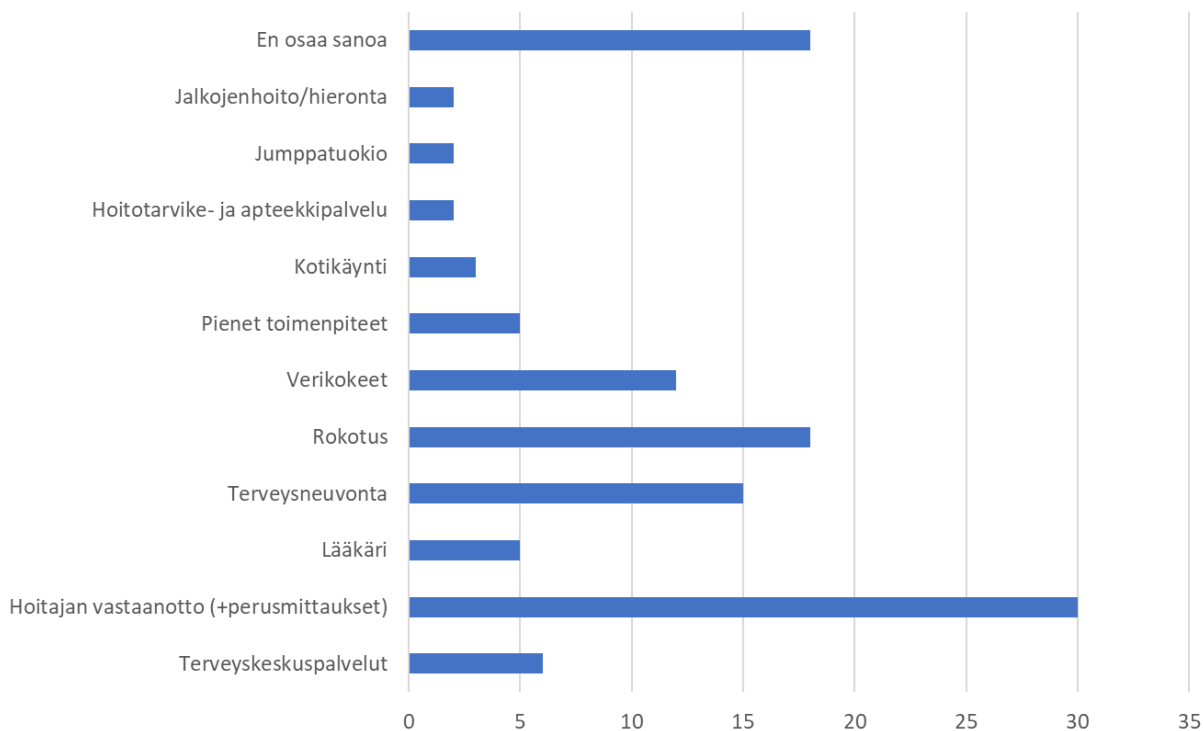
2.3 Vapaa-ajan asukkaiden toiveet liikkuvan yksikön palveluista

Teematyöpajojen ja kyselytutkimuksen tulokset vapaa-ajan asukkaiden toiveista liikkuvan yksikön palveluista olivat yhtenevät. Tuloksissa korostui erityisesti terveydenhoitajan/sairaanhoitajan vastaanotto ja siellä tehtävät perusmittaukset, kontrolliseurantakäynnit perussairauksissa, verikokeet, rokotukset, terveystseuranta, omahoito-ohjaus ja konsultaatio ongelmatilanteissa. Lisäksi toivottiin paljon hoidon saamista pitkäaikaissairauteen, vakituisen lääkityksen pistoksia ja pieniä toimenpiteitä, kuten haavan hoito, tikkien poisto ja korvien huuhtelu. Osa vastaajista toivoi hoitajan palveluiden lisäksi myös mahdollisuutta lääkärin vastaanottoon. Useissa kunnissa hyvinvointiasemilla toimii hoitajan vastaanotto päivittäin, mutta lääkäripalveluita on tarjolla vain muutamana päivänä viikossa, jos ollenkaan.

Osa vapaa-ajan asukkaista on iäkkäitä, joilla palvelun tarve on suurempi kuin työikäisillä. He myös viettävät vapaa-ajan asunnolla paljon aikaa. Iäkkäiden henkilöiden oleskelua maaseudulla toivottiin tuettavan säännöllisillä liikkuvan palveluyksikön vierailuilla. Ikääntyvien turvallisuuden tunne lisääntyy, kun on joku matalan kynnyksen paikka mihin mennä kysymään neuvoa ja saamaan terveydentilasta kertovia perusmittauksia. Lisäksi yleistä neuvontaa terveydestä ja sairauksista sekä palvelu- ja digiohjausta terveyspalveluiden käyttöön liittyen kaivataan. Liikkuvalta palveluyksiköltä toivotaan myös tarjoavan perussairauteen liittyviä kontrolliverikokeita sekä punkki- ja influenssarokotuksia, ettei niiden takia tarvitsisi keskeyttää oleskelua vapaa-ajan asunnolla ja matkustaa kotipaikkakunnalle.

Liikkuvan palveluyksikön toiminta nykyisillä palveluilla koettiin sekä aiempien että uusien asiakkaiden keskuudessa merkitykselliseksi tiedonantajaksi ja matalan kynnyksen palveluiden tarjoajaksi haja-asutusalueella. ReissuEllun vierailut ovat tärkeä yhteisöllinen tapahtuma kyläyhteisöissä ja kyläläisiä yhdistävä voima. Liikkuvalta palveluyksiköltä toivotaan myös tukea maaseudulle sijoitettujen maahanmuuttajien sitouttamiseksi kyläyhteisöön yhteisien tapahtumien muodossa.

Vapaa-ajan asukkaiden toiveet liikkuvan yksikön palveluista

2.4 Monipaikkaisuuden kehitys tulevaisuudessa

Vapaa-ajan asumiseen liittyvä monipaikkaisuus koskettaa eri ikäluokkia ja laajaa osaa suomalaisista. Erityisen paljon mökeillä viettävät aikaa suuriin ikäluokkiin kuuluvat eläkeläiset. Vapaa-ajan asunnolla vietetty aika alkaa kuitenkin tutkimusten mukaan vähentyä aktiivisen eläkeiän jälkeen, yli 75-vuotiaiden ryhmässä. Korkean iän tuomat terveydelliset haasteet sekä terveyspalveluiden saatavuus ja saavutettavuus muodostuvat tässä oleellisimmiksi tekijöiksi. Sote-palvelujen saatavuus voikin tulevaisuudessa vaikuttaa iäkkäiden vapaa-ajan asumiseen, mikäli matka julkisiin terveyspalveluihin ja sairaaloihin tulevaisuudessa pitenee. Vapaa-ajan asunnolla vietetty aika vähenee tai mökistä saatetaan jopa luopua, jos terveyspalveluiden saatavuus vapaa-ajan asunnolla huolettaa. (THL 2019). Monipaikkaisuus saattaa tulevaisuudessa liittyä perusterveydenhuollon palveluiden lisäksi myös ikääntyvien palveluihin etäomaishoidon yleistyessä ja teknologian kehittyessä. Nykyistä hajautettua terveydenhuoltojärjestelmää ei ole rakennettu vastaamaan monipaikkaisuuden haasteisiin, mikä voi vaikuttaa tulevaisuudessa sekä monipaikkaiseen asumiseen että maaseudulla elämiseen. (THL 2020).

Terveydenhuollon järjestämiseen haja-asutusalueelle liittyy paljon haasteita. Terveydenhuollon resurssit ovat rajalliset ja palveluiden järjestäminen maantieteellisesti hajanaiselle alueelle, jossa väestö on ikääntynyttä, on haasteellista. Maaseudun väestö on vähentynyt ihmisten muuttaessa kaupunkeihin työn tai opiskelun vuoksi. Toisaalta viime

aikoina on ollut myös paluumuuttoa maaseudulle sekä nuorten aikuisten että eläköityvien keskuudessa. Yhdessä monipaikkaisen asumisen kanssa maaseutujen vetovoima on kasvanut ja luo tarpeen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden että muiden palveluiden kehittämiseksi kunnissa.

2.5 Maahanmuuttajien toiveet liikkuvan palveluyksikön palveluista

Etelä-Savon alueella asui vuoden 2021 lopussa n. 3000 maahanmuuttajaa, joista Mikkelissä 1666, Savonlinnassa 930 ja Pieksämäellä 339 (Tilastokeskus 2021). Lisäksi alueelle on saapunut vallitsevan sotatilanteen johdosta yli 1000 ukrainalaista. Maahanmuuton kasvu luo muutostarpeita julkisten palvelujen saatavuudelle, henkilöstön osaamiselle sekä maahanmuuttajien palvelutarpeiden tunnistamiselle. Maahanmuutto on nousut merkittäväksi tekijäksi väestönlisäyksessä, koska maahanmuuttajat ovat kantaväestöä nuorempia. Erityisesti Etelä-Savon alueella väestön väheneminen ja ikääntyminen on suurta. Ulkomaalaista työvoimaa tarvitaan alueen hyvinvoinnin turvaamiseksi, joten maahanmuuttajien kotouttaminen ja työllistäminen on palveluiden pysyvyyden ja kuntien elinvoiman kannalta tärkeää kaikille Etelä-Savon asukkaille. (Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2019-2021). Etelä-Savossa on tehty aktiivista maahanmuuttajien kotouttamistyötä kunnissa vastaanottokeskusten, TE-keskuksen ja kelan yhteistyössä. Myös Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä on tehnyt hanketyötä maahanmuuttajien työllistymisen ja kotouttamisen edistämiseksi kehittämällä matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluja moniammatillisessa yhteistyössä järjestöjen ja Monikulttuurisuuskeskus Mimosan kanssa.

Maahanmuuttajien teematyöpajat

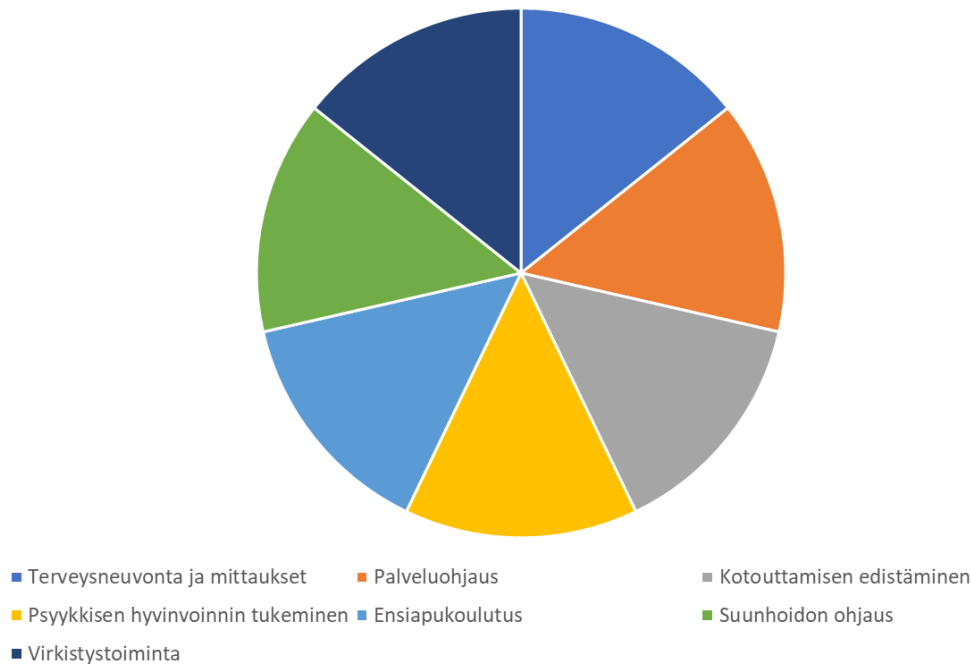
Liikkuva palveluyksikkö vieraili Juvan, Pieksämäen ja Savonlinnan vastaanottokeskuksissa, joissa maahanmuuttajat koostuivat pääasiassa ukrainalaisista. Lisäksi järjestettiin työpaja Mikkelin monikulttuurikeskus Mimosassa, johon osallistui maahanmuuttajia Afganistanista, Iranista, Myanmarista ja Venäjältä. Työpajoissa toteutettiin maahanmuuttajille terveyden- ja hyvinvoinnin tilasta kertovia mittauksia (verenpaine, verensokeri, hemoglobiini ja kehonkoostumus) sekä annettiin terveysneuvontaa ja ohjattiin tarvittaessa lääkärin vastaanotolle. Mittauksien yhteydessä keskusteltiin maahanmuuttajien palvelujen tarpeesta ja heidän käsityksistään terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Päivän aikana tehdyt mittaukset koettiin erittäin tärkeäksi terveydentilasta kertoviksi suureiksi. Pelkästään tieto siitä, että kaikki on hyvin, oli huojentavaa. Koettiin myös erittäin tarpeelliseksi saada tietää, jos oli tarvetta tehdä muutoksia elämään tai varata aika lääkärille. Yleisesti maahanmuuttajat toivovat liikkuvalla palveluyksiköltä terveysaseman taseisia palveluita, hoitajan ja lääkärin vastaanottoa, terveysneuvontaa ja ohjausta omiin vaivoihin sekä mittauksia terveydentilasta ja verinäytteitä. Maahanmuuttajien tiedontaso terveyteen liittyvissä asioissa vaihtelee, osa on asioista hyvin valveutuneita ja toisilla tietoa on vähemmän. Palveluohjausta Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmästä tarvitaan, sillä omassa maassa asiat toimivat toisella tavalla.

Maahanmuuttajien toiveet liikkuvan yksikön palveluista

Maahanmuuttajien kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden haastatteluissa tuli esille maahanmuuttajien psyykkisen hyvinvoinnin tukemisen tarve. Liikkuvalta palveluyksiköltä toivottiin apua maahanmuuttajien psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseen ja kotouttamisen edistämiseen yhteisöllisillä virkistystapahtumilla tai mielenterveyden osaamisalan opiskelijoiden järjestämällä voimaantumisen ja elämäntaitojen ryhmällä. Maahanmuuttajilla olisi tarvetta myös ensiapukoulutukseen, jonka järjestämiseen toivottiin apua liikkuvalta palveluyksiköltä, koska vastaanottokeskusten henkilökunnalla ei ole siihen riittävästi aikaa. Koulutusta tarvitaan sekä hätäensiapuun että pienempiin kotona hoidettaviin tapaturmiin liittyen. Lisäksi maahanmuuttajien suunhoidon on todettu olevan huonoa, joten ohjausapua siihenkin tarvitaan. ReissuEllun toivottiin vierailevan säännöllisesti vastaanottokeskuksissa sekä tarjoavan palveluita haja-asutusalueille sijoitetuille maahanmuuttajille heidän kotoutumisen edistämiseksi ja sitouttamiseksi kyläyhteisöihin.

Ammattihenkilöiden näkökulma maahanmuuttajien palvelutarpeesta

2.6 Maahanmuuttajien osaamisen kehittämisen ja kotouttamisen tukeminen

Maahanmuuttajien osaamisen kehittämisen haasteina on riittävän kielitaidon karttuminen ja työllistyminen. Suomenkielenkoulutusta järjestetään maahanmuuttajille TE-keskuksen kautta pääasiassa ammattioppilaitoksissa ja kansalaisopistoissa. Kielikurssitarjonnan tukena kielitaidon kehittymistä edistäisi yhteisölliset tapahtumat kantasuomalaisten kanssa. Lisäksi maahanmuuttajat tarvitsevat työhön liittyvää kielitaitotukea työelämässä pärjäämiseksi.

Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat ovat hyvin haluttuja työelämään. Viime aikoina työelämässä onkin ollut suurta kiinnostusta maahan tulleita ukrainalaisia kohtaan. Työllistymisen haasteena voi kuitenkin olla riittämätön suomenkielentaito ja lisäksi myös puutteellinen englannin kielen taito. Alkuun maahanmuuttajat sijoittuvatkin työtehtäviin, joissa tarve kommunikoida ihmisten kanssa on vähäinen ja tehtäviin on helppo kouluttaa näyttämällä esimerkkiä. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi siivouspalvelut ja marjatilat. Joissakin työpaikoissa on mahdollisuus hyödyntää kauemmin maassa olleita maahanmuuttajia työtehtäviin kouluttamiseksi, jolloin koulutus voi tapahtua henkilön omalla kielellä. Esimerkiksi Pertunmaalle keväällä tulleet ukrainalaiset ovat työllistyneet Pelaserille, jossa heidät on kouluttanut työtehtäviin venäjänkielinen henkilö. Yleisesti työpaikoilta toivotaan uskallusta maahanmuuttajien työllistämiseen puutteellisemminkin kielitaidolla, koska kielitaito kehittyy nopeasti työyhteisön vaikutuksesta.

3 HANKKEEN VAIKUTTAVUUS

3.1 Yhteenveto keskeisistä tuloksista

Hankkeen aikana järjestettyihin työpajoihin ja tapahtumiin osallistui monipaikkaisia vaihtelevin määrin 3-67. Vapaa-ajan asukkaille suunnatut työpajat ja verkkokysely tuottivat hyvin yhtenevää ja toisiaan tukevaa tietoa. Terveys- ja hyvinvointiauton toivotaan erityisesti liikkuvan maaseudun syrjäisimmillä seuduilla, joista on matkaa kuntakeskuksien palveluihin. Ensisijainen tarve on hoitajan tarjoamilla palveluilla, terveydentilasta kertovilla mittauksilla, terveysneuvonnalla, palveluohjauksella sekä mahdollisuus rokotteeseen tai verinäytteeseen. Edellä mainittuja palveluja tarjoamalla voidaan vähentää varsinaisten hyvinvointiasemien kuormaa sekä lisätä iäkkäiden monipaikkaisten turvaa ja oleskelua vapaa-ajan asunnolla. Palvelut ovat tarpeellisia myös maahanmuuttajien hyvinvoinnin edistämässä ja kotouttamisen tukemisessa vastaanottokeskusten ja maahanmuuttopalveluiden tukena. Lisäksi tarvitaan liikkuvan palveluyksikön osallistumista maahanmuuttajien psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseen ja ensiapukoulutuksen järjestämiseen. Täydentämällä maahanmuuttajille tarjottuja palveluita edistetään heidän kykyään osallistua työelämään sekä tuetaan yhteisöllistä sitoutumista ja osallisuutta kuntakeskuksiin ja kyläyhteisöihin.

3.2 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotoimet

Selvityshankkeen tuloksia voidaan hyödyntää monipaikkaisten julkisten palveluiden sekä terveys- ja hyvinvointipalveluiden kehittämisessä. Tuotettu tieto toimii täydentävänä muille monipaikkaisuuteen kohdistuvien hankkeiden tuottamalle tiedolle Etelä-Savon alueella. Kuntien elinvoimaisuuden lisäämisessä ja palveluiden kehittämisessä on syytä ottaa huomioon myös monipaikkaisten hyvinvointipalveluiden tarve kuntien asukasmäärien ja palveluiden käyttäjien lisäämiseksi. Monipaikkaisten terveystalusten kysynnän tarve on epätasaista ja monikertaistuu tiettyinä kuukausina vuodessa vapaa-ajan asumisen myötä. Tämä voi olla pienelle kunnalle resurssien puitteissa haastavaa järjestää. Toisaalta palveluiden parempi saatavuus ympäri vuoden myös vakituisille kuntalaisille voisi lisätä alueen vetovoimaa ja houkutella kuntaan enemmän pysyviä asukkaita. Liikkuvalla palveluyksiköllä voidaan täydentää hyvinvointiasemien palvelun tarjontaa haja-asutusalueella monipaikkaisten hyvinvoinnin ja kuntaan sitoutumisen edistämiseksi. Monipaikkaisuus on kasvava ilmiö, joka luo tulevaisuudessa yhä suuremmat kausivaihtelut sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kysynnässä väestön ikääntyessä ja kaupungistuessa. Jo olemassa olevalla liikkuvalla palveluyksiköllä voidaan nopeasti vastata haja-asutus alueiden monipaikkaisuudesta johtuvaan palvelun tarpeen kasvuun, kun fyysisiä rakennuksia palvelun tarjonnalle ei tarvita. Lisäksi liikkuvalla yksiköllä voidaan helposti tarjota palveluohjausta monipaikkaisille ja sujuvoittaa hakeutumista hyvinvointiasemien palveluiden äärelle ja toisaalta ennaltaehkäistä hyvinvointiasemien ruuhkautumista, kun osa palveluista voidaan toteuttaa liikkuvan palveluyksikön järjestämänä. Hankkeessa tuotettu tieto luokin pohjaa

liikkuvan palveluyksikön palveluiden ja ajoreitin kehittämiseksi tulevaisuudessa Etelä-Savon alueella.

3.3 Riskit hankkeen toteutuksessa

Työpajojen osallistujamäärät vaihtelivat ja joillakin paikkakunnilla monipaikkaisia vapaa-ajan asukkaita tavoitettiin vain vähän. Hankkeen varsinaisessa aloittamisessa tapahtui toteuttajista johtumatonta viivettä, jolloin vapaa-ajan asukkaita ei ehditty riittävästi kesäkauden aikana tavoittaa. Syksyllä työpajoja järjestettiin osittain iltaisin ja viikonloppuisin osallistujamäärän varmistamiseksi. Eri puolilla Suomea asuvien vapaa-ajan asukkaiden tavoittaminen oli haastavaa. Tapahtumien mainonnassa hyödynnettiin kuntien verkkosivuja sekä kuntien ja kyläyhteisöjen somekanavia. Vapaa-ajan asukkaita tavoitettiin työpajoihin vaihteleva määrä. Vähäinen osanotto saattoi johtua huonosta ajankohdasta tai kiinnostuksen puutteesta liikkuvaa palveluyksikköä kohtaan, jos terveys- ja hyvinvointipalvelujen tarve vapaa-ajan asunnolla ei ole itselle ajankohtaista.

Vapaa-ajan asukkaille suunnatun verkkokyselyn vastaamisaika oli lyhyt ja vastauksien määrä pieni verrattuna vapaa-ajan asukkaiden määrään Etelä-Savon alueella. Kyselyn mainontaa pyrittiin toteuttamaan Etelä-Savon ammattiopiston ja kuntien verkkosivujen lisäksi myös kuntien ja kylien somekanavissa. Kaikissa somekanavissa informaatio ei kuitenkaan tavoittanut kohdeyleisöä. Kyselyn tuottamien tulosten voidaan kuitenkin ajatella olevan luotettavia, huomioiden tulosten yhtenevyys teematyöpajojen tuottamien tietojen kanssa. Myös THL:n vastaavissa tutkimuksissa 2019 ja 2020 on saatu samansuuntaisia tuloksia.

3.4 Tiedottaminen ja näkyvyys

Hankkeesta tiedotettiin Etelä-Savon ammattiopiston verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa, paikallislehdissä, kuntien verkkosivuilla sekä kuntien ja kyläyhteisöjen sosiaalisen median kanavissa. Lisäksi hanke sai median avustamana näkyvyyttä paikallislehtien ja radion tekemillä uutisilla. Hankkeen loppuraportti julkaistaan Etelä-Savon ammattiopiston sivuilla.

4 HANKKEEN KUSTANNUKSET

Hankkeen kustannukset muodostuivat palkkakustannuksista ja välillisistä kustannuksista (flat rate 40). Hankkeessa työskenteli yksi kokoaikainen projektiasiantuntija.

Henkilöstömenot	Budjetti	Toteutuneet kustannukset
Projektiasiantuntija	23 708,00 €	21 924,70 €
Yhteensä	23 708,00 €	21 924,70 €
Flat rate 40% henk.kust.	9483,00 €	8 769,88 €
Kustannukset yhteensä	33 191,00 €	30 694,58 €
Rahoitussuunnitelma		
Rahoitus AKKE 80%	26 553,00 €	24 555,66 €
Oma rahoitus, julkinen 20%	6 638,00 €	6 138,92 €
Yhteensä	33 191,00 €	30 694,58 €
Rahoitus yhteensä	33 191,00 €	30 694,58 €